

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Дзюбіна М.В.

студентка,

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»*

ФОТОГРАФІЧНИЙ ТВІР ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Цифрові технології розвиваються настільки стрімко, що світ ледве встигає ознайомлюватися з новинками та навчатись правильно і вміло їх використовувати. Фото як результат застосування таких технологій на сьогоднішній день вважається одним із найпопулярніших видів відтворення людей, природу, всього світу, що використовується в різних сферах – інформування, реклама, наука, побут, освіта. Тому важливим питанням постає яке місце фотографія займає серед об'єктів авторського права та яким чином здійснюється його охорона.

Доступність до фотографій настільки висока, що постійно збільшується число незаконного використання фотографічних творів іншими особами, а це означає порушення авторського права. Очевидною є необхідність створення ефективних правових засобів регулювання авторських прав на об'єкт авторського права – фотографію. Адже правову охорону в Україні фотографії отримали тільки після прийняття закону про авторське право 23 грудня 1993 року.

Актуальним питанням є прогалини у правовому врегулюванні захисту прав та інтересів авторів фотографічних творів. Відсутність чіткого законодавчого визначення положень у сфері авторського права на фотографічні твори викликає науковий інтерес до об'єкта дослідження.

За рахунок популяризації фотографії як об'єкта інтелектуальної власності, багато науковців зацікавились цим питанням і приділяють велику увагу дослідженню та вивченню фотографічних творів як об'єктів авторського права. Зокрема, такими науковцями є: В. Іонас, В. Колосов, Д. Липщик, В. Мельникова, Т. Романченко, О. Семенової, С. Сударікова та інші.

Першою проблемою, що виникає є відсутність єдиного визначення поняття «фотографічний твір» в цій сфері. Стаття 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон), зазначає одним з об'єктів авторського права «...фотографічні твори, у тому числі твори, виконані способами, подібними до фотографії...». Але ні в Законі, ні в Цивільному кодексі, ні в інших нормативно-правових актів національного чи

міжнародного рівня, прийнятих Верховною Радою не має єдиного визначення даного поняття.

Фотографічні твори – це втілені на матеріальному носії зображення об'єкта навколишнього світу в деякий момент часу, призначені для зорового сприйняття, в тому числі за допомогою технічних засобів [5, с. 106].

У словнику-довіднику з інтелектуальної власності за редакцією В. І. Святоцького та В. Дроб'язка під фотографією розуміють сукупність методів відтворення зображень за допомогою проектування відображуваних ними світлових променів на поверхню світлочутливого матеріалу і наступного одержання цих зображень на непрозорому або прозорому матеріалі; зображальний оригінал (авторський, видавничий), що становить собою позитивне зображення, одержане на фотопапері (фотовідбиток), для поліграфічного репродукування [4, с. 257].

Фотографічний твір – твір, який фіксується на будь-якому матеріальному носіїві (паперовому носіїві, фотоплівці, негативі, позитиві, магнітній плівці, магнітному диску, компакт-диску, комп'ютерних пристроях для запису зображення в цифровому вигляді і тому подібне) у вигляді зображення (аналогових або дискретних сигналів, які відображують або кодують зображення), сприйняття якого можливо візуально на матеріальному носіїві або за допомогою певних технічних засобів [3, с. 263].

Директива 2006/116/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 12 грудня 2006 року про строк охорони авторського права і деяких суміжних встановлює єдиний критерій, щодо того, яка саме фотографія підпадає під правову охорону: фотографія, яка є самобутньою, оригінальною, тобто становить інтелектуальний витвір автора, що відображає його особистість [6, ст. 8].

За законодавством країн Союзу зберігається право визначати термін охорони фотографічних творів і творів прикладного мистецтва, охоронюваних у якості художніх творів; проте цей термін не може бути менший двадцяти п'яти років від часу створення такого твору [п. 4 ст. 7]. Але за загальним правилом, права на фотографію охороняються протягом життя автора і 70 років після його смерті.

Законодавство України встановило, що не кожна фотографія може та буде охоронятися, а лише ті фото, що являють собою твір мистецтва. А ідеї, способи, концепції теорії, процедури, системи, відкриття, методи згідно з українським законодавством не захищаються авторським правом, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у фотографії.

Окремою проблемою регулювання авторських прав на фотографічний твір є те, що різні фотографи по-різному можуть сфотографувати один і той же об'єкт і виникає питання чия фотографія є об'єктом інтелектуальної власності і повинна охоронятись законом, адже кожна робота суб'єктивна.

Найкращим доказом авторства фотографії є наявність негативу, слайду та самого відбитку, тобто всі носії фотографічного зображення як негативного, так і позитивного вигляду можуть бути підтвердженням. Але в той же час, правовій охороні нормами авторського права підлягає не сама плівка, слайд,

негатив, фотографічний відбиток тощо, а сукупність ідей та образів, зображених на них, тобто форма їх вираження.

Отже, можна зробити висновок, що законодавство України про інтелектуальну власність має безліч недоліків, зокрема, такому об'єкту як фотографічний твір присвячено лише 1 пункт статті. На сьогодні чітко не визначено багато аспектів щодо даного об'єкту. Тож вважаємо за потрібне, провести більше досліджень щодо місця фотографії в сфері інтелектуальної власності, чіткого визначення термінології та методів і способів охорони фотографічного твору у всіх видах діяльності людини.

Більш детального дослідження потребує і питання захисту прав на фотографічні твори в цифровому форматі (веб-дизайн, мережа Інтернет), адже прослідкувати хто і коли зберіг певну фотографію в такому випадку дуже складно, що, в свою чергу, означає виникнення проблем в охороні майнових прав автора на твір. В цьому випадку для уникнення порушення прав автора на фотографічні об'єкти авторського права, необхідно реєструвати свої літературні твори або при публікації проставляти знак копірайта ©, який попереджує про наявність авторських прав.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» // Відомості Верховної Ради України (ВВР) від 23.12.1993 N 3793-ХІ.
2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р., ратифікована Верховною Радою України 25.10.1995 р.
3. Дьомін Ю. В., Перевалова Л.В. Захист авторського права на фотографічні твори. – НТУ «ХПІ». – Харків.
4. Інтелектуальна власність : словник-довідник. У 2 т. Т. 1. Авторське право і суміжні права / за ред. О. Д. Святоцького, Р. В. Дроб'язка; [уклад.: В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко]. – К. : Вид. дім «ІнЮре». – 2000. – 356 с.
5. Судариков С. А. Авторское право: учебник для бакалавров. – Москва: Проспект, 2013. – 464 с.
6. Directive 2006/116/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the term of protection of copyright and certain related rights